l-ilment tar-rikorrenti ma jistax jitqies li huwa ġustifikat fejn huma qegħdin jippretendu li għandhom dritt fundamentali ai termini tad-dispożizzjonijiet tas-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u tas-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni għal appell mis-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla – imma ġaladarba l-liġi tagħna tipprovdi li huma għandhom dritt jintavolaw appell quddiem il-Qorti tal-Appell (Superjuri), tikkunsidra li skont l-insenjament tal-QEDB u anki tal-Qrati Kostituzzjonali tagħna, l-Istat għandu jassikura li l-proċess huwa wieħed li joffri smigħ xieraq

MALTA

QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA
(Sede Kostituzzjonali)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tas-6 ta' Diċembru, 2023

Rikors Numru 165/2022 LM

Peter sive Pierre Falzon (K.I. nru. 535060(M))
u martu Helen sive Elenita Falzon (K.I. nru. 506761(M))

***vs*.**

L-Avukat tal-Istat u b'digriet tat-13 ta' Mejju, 2022, ġew imsejħa fil-kawża Francis Mamo, Nicolina Mamo, l-Av. Dr. Robert Zammit u r-Reġistratur Qrati Ċivili u Tribunali

Il-Qorti,

1. Rat ir-rikors kostituzzjonali ppreżentat fit-23 ta' Marzu, 2022, mir-rikorrenti **Peter sive Pierre Falzon (K.I. numru 535060(M))** u martu **Helen sive**

Elenita Falzon (K.I. nru. 506761(M)) [minn issa ’l quddiem ‘ir-rikorrenti’] kontra l-intimat **l-Avukat tal-Istat**, u b’digriet tat-13 ta’ Mejju, 2022, ġew imsejħa fil-kawża **Francis Mamo, Nicolina Mamo, l-Av. Dr. Robert Zammit** u **r-Reġistratur Qrati Ċivili u Tribunali** [minn issa ‘l quddiem “l-intimati”] li jgħid kif ġej:

“Jesponu bir-rispett:

1. *Illi r-rikorrenti kienu partijiet fil-kawża 277/2018 quddiem il-Prim’Awla tal-Qorti Ċivili li nqatgħet nhar it-28 ta’ Jannar 2021.*
2. *Illi r-rikorrenti appellaw mis-sentenza suriferita tat-28 ta’ Jannar 2021, bl-appell, ċjoè appell 277/2018/1, deċiż favur tagħhom nhar is-26 ta’ Mejju 2021 (sentenza hawn annessa u mmarkata DOK A), fejn l-Onorabbli Qorti tal-Appell ordnat li titħassar is-sentenza suriferita tal-prim’istanza u li jintbagħtu l-atti lura quddiem l-Ewwel Qorti sabiex tissokta bis-smigħ tal-kawża.*
3. *Illi l-appell 277/2018/1 appuntu ntrebaħ mir-rikorrenti, bil-konvenut ikkundannat iħallas l-ispejjeż taż-żewġ istanzi.*
4. *Illi għall-appell 277/2018/1 ir-rikorrenti kienu ppreżentaw ċedola ta’ depożitu, ċedola 145/2021 (hawn annessa u mmarkata DOK B), konsistenti fil-kawtela tal-appell, liema kawtela tħallset b’diffikultà kbira mir-rikorrenti.*
5. *Illi fil-fatt, ir-rikorrenti huma milquta minn ordni ta’ iffriżar fil-konfront tagħhom u r-rikorrenti Peter sive Pierre Falzon preżentement jinsab detenut fil-Faċilità Korrettiva ta’ Kordin.*
6. *Illi in vista tal-fatt li l-appell 277/2018/1 ġie deċiż favur ir-rikorrenti bl-ispejjeż kontra l-konvenuti, ir-rikorrenti kellhom id-dritt jiżbankaw il-flus li huma kienu ddepożitaw in kawtela tal-appell, u ċjoè ċ-ċedola 145/2021.*
7. *Illi fl-imsemmija proċeduri, sal-lum, l-unika taxxa li nħadmet kienet biss dik wara s-sentenza tal-Ewwel Qorti, u ċjoè s-sentenza tat-28 ta’ Jannar 2021, abbażi ta’ liema nħadmet il-kawtela tal-appell 227/2018/1, kif jingħad f’digriet tal-Qorti tal-Appell tal-1 ta’ Diċembru 2021, hawn anness u mmarkat DOK C.*
8. *Illi l-istess kawtela tal-appell 227/2018/1 għadha depożitata fir-reġistru tal-Qorti tal-Appell u l-esponenti ilhom jippruvaw jiżbankaw din iċ-ċedola*

sa minn wara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-26 ta' Mejju 2021, iżda ripetutament ma tħallewx jagħmlu dan l-iżbank għaliex ma kinux f'pożizzjoni li jipprovdu lill-uffiċjali tar-reġistru bit-taxxa li suppost inħarġet wara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell.

9. *Illi b'kuntrast, intlaqgħet it-talba tar-Reġistratur Qrati Ċivili u Tribunali li jagħmel l-iżbank ta' €650 mill-flus depożitati permezz taċ-ċedola 145/2021, u dan l-iżbank sar liberament nhar it-12 ta' Lulju 2021, kif jixhdu d-dokumenti annessi mal-istess ċedola (DOK B).*

10. *Illi l-kawża 277/2018 ġiet deċiża għat-tieni darba permezz ta' sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nhar it-13 ta' Lulju 2021, minn liema sentenza r-rikorrenti xtaqu u għadhom jixtiequ jappellaw.*

11. *Illi in vista tal-fatt li ċ-ċedola 145/2021, konsistenti fil-kawtela għall-ewwel appell li ġie deċiż a favur tar-rikorrenti, ma ġietx żbankata minkejja diversi tentattivi u dan biss minħabba li ma nħarġet ebda taxxa uffiċjali wara l-ewwel appell, u ċjoé minħabba nuqqas da parti tal-uffiċjali inkarigati mill-ħruġ tat-taxxa għalkollox indipendenti mis-setgħa u l-volontà tar-rikorrenti, ir-rikorrenti umilment talbu sabiex jitħallew jużaw l-istess kawtela tal-ewwel appell għat-tieni appell (rikors hawn anness u mmarkat DOK D).*

12. *Illi din it-talba msemmija fil-punt preċedenti ġiet miċħuda permezz tad-digriet hawn fuq imsemmi tal-1 ta' Diċembru 2021.*

13. *Illi sussegwentement permezz ta' digriet tal-Qorti tal-Appell tas-17 ta' Jannar 2022, hawn anness u mmarkat DOK E, it-tieni appell ġie dikjarat deżert, stante illi, skont l-istess digriet, il-kawtela ma tħallsitx mir-rikorrenti fiż-żmien stipulat bil-liġi.*

14. *Illi r-rikorrenti ppreżentaw rikors ieħor wara d-digriet tas-17 ta' Jannar 2022, datat it-18 ta' Jannar 2022 (hawn anness u mmarkat DOK F), fejn talbu* inter alia *r-revoka tal-imsemmi digriet, u li huma jiġu awtorizzati jiżbankaw iċ-ċedola 145/2021 u jiddepożitaw l-istess flus bħala kawtela għat-tieni appell, jew, alternattivament, li l-istess ċedola tibqa' depożitata bħala kawtela għat-tieni appell.*

15. *Illi permezz ta' digriet tas-7 ta' Marzu 2022, hawn anness u mmarkat DOK G, il-Qorti tal-Appell ċaħdet it-talbiet magħmula f'dan l-aħħar rikors, tat-18 ta' Jannar 2022.*

16. *Illi l-fatti premessi jikkostitwixxu vjolazzjoni ċara tad-dritt fundamentali għal smigħ xieraq kif imfisser fl-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u fl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, liema dritt jinkludi ġo fih id-dritt tal-aċċess għall-ġustizzja.*

17. *Illi l-limitazzjonijiet għad-dritt tal-aċċess m'għandhomx ikunu tali li jirristrinġu jew jirriduċu l-aċċess b'mod jew tant li jikkompromettu d-dritt fl-essenza tiegħu, u kwalunkwe limitazzjoni għandha tkun intiża għal għan leġittimu u għandu jkun hemm proporzjonalità raġonevoli bejn dan l-għan leġittimu u l-metodu użat sabiex jintlaħaq tali għan. Kif tgħid il-***Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights: Right to a fair trial (civil limb):**

> 100. The "right to a court" and the right of access are not absolute. They may be subject to limitations, but these must not restrict or reduce the access left to the individual in such a way or to such an extent that the very essence of the right is impaired (Stanev v. Bulgaria [GC], 2012, §229; Baka v. Hungary [GC], 2016, §59; De Geouffre de la Pradelle v. France, 1992, §28). Furthermore, a limitation will not be compatible with Article 6 § 1 if it does not pursue a legitimate aim and if there is not a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aim sought to be achieved (Lupeni Greek Catholic Parish and Others v. Romania [GC], 2016, § 89; Naït-Liman v. Switzerland [GC], 2018, § 115).

18. *Illi ċertament, nuqqas amministrattiv għalkollox indipendenti mis-setgħa u l-volontà tar-rikorrenti, u ċjoé n-nuqqas tal-ħdim tat-taxxa ma jistax jitqies bħala limitazzjoni valida għad-dritt tar-rikorrenti li jappellaw.*

19. *Illi, wieħed irid ifakkar, id-dritt tal-aċċess għandu jkun wieħed* ***prattiku u effettiv*** *(**Perez v. France** [GC], 2004, § 80; **Airey v. Ireland,** 1979, § 24). Skont il-Gwida suriferita tal-Kunsill tal-Ewropa:*

> 111. In the specific circumstances of a case, the practical and effective nature of the right of access to a court may be impaired, for instance:
>
> - by the prohibitive cost of the proceedings in view of the individual's financial capacity...

20. *Illi wieħed jista' jikkunsidra li r-rikorrenti ma tteħdilhomx fil-fatt id-dritt li jiddepożitaw garanzija oħra in kawtela tat-tieni appell, għaliex fit-*

teorija segħu jagħmlu dan liberament u b'hekk jersqu għas-smigħ tat-tieni appell.

21. *Illi madankollu, dan mhuwiex il-każ fil-prattika, meta l-istess rikorrenti, li għandhom ordni ta' iffriżar fil-konfront tagħhom u kienu diġà f'diffikultà sabiex iħallsu l-kawtela għall-ewwel appell, ġew ripetutament imċaħħda mid-dritt li jieħdu lura l-flus tal-istess kawtela u dan għar-raġuni li, lil hinn mill-kontroll u l-volontà tagħhom, ma kinitx inħadmet it-taxxa wara li ġie deċiż l-appell favurihom.*

22. *Illi huwa dubjuż ferm ukoll kemm jista' jitqies validu u f'konformità mad-dritt tal-aċċess għall-qrati u mal-prinċipju tal-limitazzjonijiet, ir-raġunar tal-Qorti tal-Appell fid-digriet tal-1 ta' Diċembru li bih ċaħdet it-talba li tgħodd l-ewwel kawtela għat-tieni appell, u ċjoé li '*ma jirriżultax lil din il-Qorti ebda artiklu tal-liġi li jippermetti użu ta' kawtela għal kawtela oħra'. *Bl-istess mod, ma hemm xejn fil-liġi li jipprojbixxi l-użu ta' kawtela għal kawtela oħra, u dan tenut kont tal-fatt li l-kwistjoni tittratta flus depożitati l-Qorti permezz ta' ċedola, liema flus kellhom bi dritt jiġu ritornati lir-rikorrenti ġaladarba huma rebħu l-appell.*

23. *Illi lokalment, il-Qorti Kostituzzjonali kellha l-opportunità tiddeċiedi fuq il-kwistjoni ta' spejjeż li jxekklu d-dritt tal-aċċess għall-ġustizzja fil-kawża* Anthony Frendo vs L-Avukat Ġenerali et, *tat-30 ta' Novembru 2001, li kienet tikkonċerna kontestazzjoni ta' stima tal-VAT quddiem il-Bord tal-Appell, liema kontestazzjoni skont il-liġi setgħet issir biss bil-ħlas ta' parti mit-taxxa in kontestazzjoni bħala depożitu. Il-Qorti Kostituzzjonali ddeċidiet billi ddikjarat id-dispożizzjoni li kienet teżiġi l-ħlas ta' tali depożitu nulla u mingħajr effett in kwantu kienet tivvjola l-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea.*

24. *Illi għalkemm huwa rikonoxxut mill-Qorti Ewropea li l-kawtela għall-appell inifisha ma tivvjolax id-dritt tal-aċċess* (Tolstoy Miloslavsky v. The United Kingdom, 1995, §§68-69 u § 74; u mutatis mutandis **Klauz v. Croatia,** *no. 28963/10, § 77).*

25. *Illi għad li ma kienx hemm ċaħda kategorika u definittiva milli jiġu żbankati l-flus depożitati bħala garanzija għall-ewwel appell, il-fatt li r-rikorrenti ripetutament ma tħallewx jagħmlu dan l-iżbank wara li l-appell inqata' favurihom, jammonta għal ksur tad-dritt tal-aċċess, u dan speċjalment meta wieħed jikkunsidra l-fatt li r-rikorrenti kellhom jaderixxu mat-terminu stipulat skont l-Artikolu 249(1) tal-Kap 112. Fi*

kliem ieħor, għalkemm ma kien hemm ebda rifjut definittiv li r-rikorrenti jieħdu lura flushom, ir-rifjut li jieħdu lura flushom sakemm toħroġ it-taxxa relattiva, fattur barra l-kontroll tagħhom, kellu l-effett li jxekkel lir-rikorrenti mill-aċċess għall-ġustizzja ġaladarba kien skatta l-imsemmi terminu, u konsegwentement jammonta għal ksur tad-dritt għal smigħ xieraq skont l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea.

26. *Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, prinċipju ieħor li joħroġ mid-dritt għal smigħ xieraq huwa dak tal-parità tal-armi, liema prinċipju huwa intiż sabiex jintlaħaq bilanċ xieraq bejn il-partijiet f'kawża:*

The Court reiterates that, according to its case-law, the principle of equality of arms requires that each party must be afforded **"a reasonable opportunity to present his case under conditions that do not place him at a substantial disadvantage vis-à-vis his opponent"** (see, among other authorities, De Haes and Gijsels v. Belgium, judgment of 24 February 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-I, p. 238, § 53). Furthermore, "the principle of equality of arms does not depend on further, quantifiable unfairness flowing from a procedural inequality. It is a matter for the parties to assess whether a submission deserves a reaction and it is inadmissible for one party to make submissions to a court without the knowledge of the other and on which the latter has no opportunity to comment" (see APEH Üldözötteinek Szövetsége and Others v. Hungary, no. 32367/96, § 42, ECHR 2000-X). Lastly, **"the requirement of 'equality of arms', in the sense of a 'fair balance' between the prties, applies in principle to civil cases as well as to criminal cases"** (see Dombo Beheer B.V. n. The Netehrlands, judgment of 27 October 1993, Series A no. 274, p. 19, § 33).

(**Guigue and SGEN-CFDT v. France,** 2004)
(enfasi miżjud)

27. *Illi l-fatt li entitajiet tal-gvern, korporazzjonijiet pubbliċi u banek huma eżenti mill-ħtieġa li jagħmlu l-garanzija għall-ispejjeż tal-kawża, ai termini tal-Artikolu 249(4) tal-Kap 12, joħloq diskriminazzjoni netta bejn il-gvern u speċjalment il-banek fuq naħa u l-individwu fuq naħa oħra u jxejjen il-prinċipju tal-parità tal-armi.*

28. *Illi huwa minnu li l-Qorti Ewropea tirrikonoxxi li ċertu entitajiet pubbliċi, bħalma huwa prosekutur pubbliku (ara s-suċċitata sentenza* Guigue and

SGEN-CFDT v. France), *huma responsabbli li jiddefendu l-interess ġenerali u li għaldaqtant, kundizzjonijiet formali differenti u termini differenti għall-preżentata tal-appell għall-Gvern minn dawk stipulati għall-individwu mhux neċessarjament jivvjolaw il-prinċipju tal-parità tal-armi. Dan japplika jekk kemm-il darba l-individwu xorta waħda jitħalla jagħmel użu sinjifikanti mir-rimedju li għandu għad-dispożizzjoni tiegħu. Fil-fatt, il-Qorti Ewropea fl-istess sentenza, trattandosi ta' terminu iqsar għall-appell, tgħid is-segwenti:* "The Court also observes that, although the ten-day time-limit for lodging an appeal was short, it was not so short as to deprive the applicants of the possibility of making meaningful use of that remedy.'

29. *Illi madankollu, l-eżenzjoni stipulata fl-Artikolu 249(4) tal-Kap. 12 tinkludi mhux biss il-Gvern ta' Malta iżda wkoll il-Bank Ċentrali u banek lokali liċenzjati skont l-Att dwar il-Kummerċ Bankarju u* 'korporazzjonijiet pubbliċi' *mingħajr ebda kwalifiki jew eċċezzjonijiet, li lkoll ma jistgħux b'mod awtomatiku jitqiesu bħala difensur tal-interess pubbliku.*

30. *Illi per di più, is-subartikolu (5) tal-Artikolu 249 jawtorizza l-Ministru responsabbli għall-ġustizzja li jestendi l-eżenzjoni msemmija* 'lil kull kategorija oħra ta' persuni jew ta' korpi'. *Bl-istess mod, dan ċertament ma jinkwadrax fl-ambitu tad-deroga mill-prinċipju tal-parità tal-armi intiża a favur tas-salvagwardjat tal-interess pubbliku.*

31. *Illi għaldaqstant, il-fatt li r-rikorrenti kienu u qed ikunu mġiegħla jagħmlu kawtela għall-appell huwa appuntu diskriminatorju meta wieħed iqis li entitajiet u persuni oħra, li r-raison d'être tagħhom mhux neċessarjament taqa' taħt il-kappa tal-interess pubbliku, u li jistgħu faċilment isibu ruħhom f'diffikultà biex iħallsu l-ispejjeż tal-kawża bħal kull ċittadin privat, huma eżenti milli jagħmlu tali kawtela. Dan tenut kont tal-pożizzjoni finanzjarja tar-rikorrenti u r-restrizzjonijiet li jinsabu milquta minnhom u għaldaqstant, fiċ-ċirkostanzi anke suġġettivi tal-każ, il-ħlas bilfors tal-kawtela, u saħansitra ta' kawtela doppja, għandu fil-fatt l-effett li jxekkel l-aċċess għall-ġustizzja bi ksur tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti.*

Ghaldaqstant, in vista tal-premess, l-esponenti umilment jitolbu lil din l-Onorabbli Qorti jogħġobha :

1. Pendente lite *tordna s-sospensjoni tal-effetti tas-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet* Peter sive Pierre Falzon et vs Francis Mamo et *(Rik Ġur 277/2018) tat-13 ta' Lulju 2021.*

2. *Tiddikjara li r-rikorrenti bl-aġir tal-intimat sofrew u qed isofru ksur tad-dritt tagħhom għall-aċċess għall-ġustizzja u għal smigħ xieraq ai termini tal-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali.*

3. *Tiddikjara li l-ħtieġa tal-kawtela ai termini tal-Artikolu 249(1) hija diskriminatorja u li tivvjola d-dritt tar-rikorrenti għall-aċċess għall-ġustizzja u għal smigħ xieraq ai termini tal-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali.*

4. *Tagħti lir-rikorrenti dawk ir-rimedji kollha li jidhrilha xierqa sabiex jiġu kkumpensati għall-ksur soffert minnhom tad-drittijiet tagħhom."*

2. Rat ir-risposta tal-intimat **Avukat tal-Istat** ippreżentata fl-10 ta' Mejju, 2022, fejn wieġeb kif ġej:

"Jesponi bir-rispett :

1. *Illi fl-ewwel lok, stante li l-ewwel talba rikorrenti titlob is-sospensjoni tal-effetti tas-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nru. 277/2018, l-esponent umilment jissottometti li jkun opportun li kull parti fil-kawża nru. 277/2018 għandha tiġi kjamata fil-kawża billi hemm lok li d-deċiżjoni ta' din l-Onorabbli Qorti direttament tolqot id-drittijiet privati ta' dawk il-partijiet.* ***Għaldaqstant, sabiex il-ġudizzju jkun wieħed integru, għandhom jiġu kjamati fil-kawża Francis Mamo, Nicolina Mamo, l-Av. Dr. Robert Zammit u r-Reġistratur Qrati Ċivili u Tribunali****;*

2. *Illi l-kjamat in kawża tal-partijiet fil-kawża nru. 277/2018 hija wkoll meħtieġa in vista wkoll tal-fatt li, għalkemm mhux espress fit-talbiet, l-esponenti qiegħed jantiċipa li r-rimedju li jista' jintalab senjatament permezz tar-raba' talba rikorrenti ser ikun tali li jaffettwa dawk il-proċeduri u/jew is-Sentenza stess (u dan b'ħarsa biss lejn l-10 premessa tar-rikors promotur);*

Eċċezzjonijiet għall-ewwel talba rikorrenti :-

3. *Illi l-ewwel talba, li l-esponenti jifhem li hija talba għal miżura provviżorja, għandha tiġi miċħuda. Dan għaliex il-miżuri proviżorji m'għandhomx ikunu r-regola kull meta jkun hemm allegazzjoni ta' ksur tal-jeddijiet fundamentali. Fiċ-ċirkostanzi odjerni* ***ma hemm l-ebda kwistjoni urġenti jew tant straordinarja li hija ta' theddid fuq il-ħajja jew l-inkolumità fiżika tal-persuna li tiġġustifika l-ħruġ ta' miżura provviżorja****, skont il-ġurisprudenza tal-Qrati kostituzzjonali tagħna;*

4. *Illi, anzi, it-talba tar-rikorrenti għas-sospensjoni provviżorja tal-effetti tas-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nru. 277/2018 tat-13 ta' Lulju, 2021 (li ċaħdet it-talba tagħhom għal dikjarazzjoni tan-nullità tal-bejgħ b'subbasta) mhi xejn ħlief tentattiv biex jitwaqqaf il-bejgħ li sar fl-atti tas-subbasta nru. 70/12 fl-ismijiet* Francis Mamo u martu Nicolina Mamo v. Pierre Falzon u martu Helen sive Elenita Falzon. *Però dan il-****bejgħ seħħ diġà fil-25 ta' Mejju 2017, u pendenti l-proċeduri nru. 277/2018 qatt ma ntalab u wisq inqas ingħata xi provvediment tal-Qrati li jissospendi l-bejgħ b'subbasta****. Dan il-fatt waħdu juri biċ-ċar li l-ewwel talba għas-sospensjoni tas-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nru. 277/2018 mhijiex mistħoqqha;*

5. *Illi apparti minn hekk, is-sentenza nru. 277/2018, li qed tintalab is-*“sospensjoni” *tagħha, hija* res judicata. *Peress li l-ġudikat huwa l-mera tal-verità fih misjuba* – res judicata pro veritate habetur, *huwa ma jafx eċċezzjonijiet u huwa dak li hu sakemm ma jiġix annullat.* ***Għaldaqstant, huwa inkonċepibbli li l-ġudikat u l-effetti tiegħu jista' jiġi sospiż anke jekk provviżorjamen****t;*

Eċċezzjonijiet għat-tieni talba:-

6. *Illi sa fejn it-tieni talba tar-rikorrenti li tilmenta mill-*“aġir tal-intimat” *qed tirreferi għal xi “*nuqqas amministrattiv …cjoé n-nuqqas tal-ħdim tat-taxxa” *(ara l-premessa 18 tar-rikors promotur), l-esponent jeċċepixxi li huwa* **mhuwiex l-leġittimu kuntradittur** *għal tali talba. Dan peress li l-intimat Avukat tal-Istat ma jieħu l-ebda deċiżjoni amministrattiva rigward il-ħdim tat-taxxa, wisq anqas ħa tali deċiżjoni fil-konfront tar-rikorrenti. Il-legittimu kuntradittur fil-kuntest ta' tali allegat agir huwa r-Registratur, Qrati Civili u Tribunali.* ***Għaldaqstant it-tieni talba ma tistax tintlaqa' ladarba lanqas biss jeżisti “*****aġir tal-intimat”** ***fil-kuntest tal-partijiet f'din il-kawża li tista' titkellem fuqu****;*

7. *Illi in konsegwenza ta' dak fuq eċċepit, l-esponent jeċċepixxi li huwa* **mhuwiex il-leġittimu kuntradittur** *għat-tieni talba anke in vista ta' dak li*

jipprovdi ***l-artikolu 181B tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċeduri Ċivili****, u speċjalment is-subartikolu (2) li jgħid:* "L-Avukat tal-Istat jirrappreżenta lill-Gvern f'dawk l-atti u l-azzjonijiet ġudizzjarji li minħabba n-natura tat-talba ma jkunux jistgħu jiġu diretti kontra xi wieħed jew aktar mill-kapijiet tad-dipartimenti l-oħra tal-Gvern." *Jekk permezz tat-tieni talba tagħhom ir-rikorrenti qed jilmentaw minn aġir amministrattiv li sar fil-konfront tagħhom mela huma kien jeħtiġilhom jinidirizzaw dak l-ilment kontra l-kap tad-dipartiment li kien inkarigat fil-materja in kwistjoni u* ***l-Avukat tal-Istat għandu għaldaqstant jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju****;*

8. *Illi bla preġudizzju għal dak ġa eċċepit, fi kwalunkwe każ it-tieni talba rikorrenti hija infondata fil-fatt u fid-dritt u dan peress li ma saret l-ebda leżjoni ta' xi dritt protett bl-****artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea*** *u/jew tal-****artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni****. Dan għaliex ir-rikorrenti m'għandhomx raġun meta jinsistu li ċ-ċedola nru. 145/2021 ma ġietx sbankata għax, skonthom, kienet għadha ma ġietx maħduma t-taxxa tal-ispejjeż tal-appell l-ieħor deċiż fis-26 ta' Mejju, 2021. Għall-kuntrarju, kif ser jirriżulta, iċ-ċedola nru. 145/2021 ma setgħetx tiġi sbankata għax din kienet milquta b'ordni ta' iiffriżar.* ***Għaldaqstant it-tieni talba rikorrenti timmerita li tiġi miċħuda****;*

9. *Illi in konsegwenza ta' dak fuq premess, stante li fit-tieni talba tagħhom ir-rikorrenti jilmentaw minn xi aġir amministrattiv li skonthom ippreġudikahom, huma kien messhom ressqu l-proċeduri appożiti biex jimpunjaw tali deċiżjonijiet amministrattivi li kienu indirizzati lejhom, jew tal-anqas sabiex il-flus depożitati permezz taċ-ċedola nru. 145/2021 ma jintlaqtux bl-ordni tal-iiffriżar, u mhux jinqdew bi proċeduri kostituzzjonali biex jagħmlu dan. Għaldaqstant,* ***ir-rikorrenti naqsu milli jeżawrixxu r-rimedji ordinarji li huma disponibbli għalihom in kwantu t-tieni talba tagħhom.***

10. *Illi għat-tielet talba tar-rikorrenti, li tallega li l-ħtieġa tal-kawtela tal-appell tilledi id-drittijiet għas-smigħ xieraq u għall-aċċess tal-qrati kif protetti bl-****artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewoprea*** *u/jew tal-****artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni****, l-esponent jeċepixxi li din hija wkoll infondata fil-fatt u fid-dritt u dan kif ser jiġi eċċepit sussegwentement;*

11. *Illi fl-ewwel lok, mill-atti tal-proċeduri nru. 277/2018 jirriżulta li kuntrarjament għal dak allegat mir-rikorrenti,* ***il-liġi tathom aċċess indisturbat għal rimedju quddiem il-Qrati, senjatament huma fil-fatt intavolaw appell*** *mis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili Civili nru. 277/2018 tat-13 ta' Lulju, 2021. Dan il-fatt fih innifsu jipprova li ma kien*

hemm xejn x'iżomm lir-rikorrenti milli jaċċedu għall-Qorti tal-Appell sabiex tikkunsidra u tiddeċiedi l-aggravji tagħhom;

12. *Illi fit-tieni lok,* ***id-dritt tal-aċċess għall-ġustizzja jista' jkun ċirkoskritt jew regolat b'dispożizzjonijiet proċedurali****. Għaldaqstant il-ħtieġa li tingħata garanzija għall-ispejjeż tal-appell fiha nfisha ma tistax titqies li tilledi d-dritt tal-aċċess għal ġustizzja bħala attribut tad-dritt għal smigħ xieraq u għalhekk l-esponent umilment jisħaq li dan id-dritt ġie debitament sodisfatt fil-każ odjern minkejja l-ħtieġa li tingħata garanzija mir-rikorrenti;*

13. *Illi fit-tielet lok, diġà hija ġurisprudenza konsistenti u stabbilita (kemm fil-Qrati Malti kif ukoll fil-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem) li ħtieġa ta' garanzija għall-ispejjeż tilledi biss id-dritt tal-aċċess tal-ġustizzja* ***biss*** ***jekk l-ammont tal-garanzija mitlub ikun tant eċċessiv li fattwalment u effettivament ħonoq għal kollox l-aċċess tal-individwu għal rimedju ġudizzjarju****. Dan mhuwiex il-każ fil-fatti odjerni għax il-liġi Maltija ħasbet biex anke min ma jkollux kapaċità finanzjarja biżżejjed ikollu mezzi oħra għall-aċċess tal-qrati, bħalma huma:*

i. *li r-rikorrenti setgħu kkontestaw il-komputazzjoni tal-ammont tal-kawtela jekk dehrilhom li din kienet żbaljata;*

ii. *li l-kawtela għall-appell intavolat mir-rikorrenti setgħet ġiet provduta minn terzi għax* ***l-artikolu 249 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, u senjatament is-subartikolu (2) tiegħu****, imkien ma kien jobbliga lir-rikorrenti joħorġu l-flus huma stess basta li tkun saret garanzija għall-ispejjeż tal-appell – tajjeb li jiġi rilevat illi fil-każ odjern il-kawtela ma kenitx xi waħda eżorbitanti li ma setgħetx raġonevolment tigi provduta minn terzi;*

iii. *li r-rikorrenti setgħu jipprovdu l-kawtela billi joħorġu garanzija bankarja skont ma jippermetti l-****artikolu 249(2) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili*** *jekk huma ma kellhomx flus likwidi;*

iv. *li r-rikorrenti setgħu wkoll talbu li jagħtu l-garanzija bil-*cautio juratoria *skont l-****artikolu 904 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili****;*

Għaldaqstant il-ħtieġa tal-garanzija għall-ispejjeż bl-ebda mod ma tista' titqies li hija eċċessiva jew li din effettivament ħonqot l-aċċess għall-ġustizzja tar-rikorrenti;

14. *Illi fir-raba' lok u konsegwentement għal dak fuq eċċepit, ma kienx it-tħaddim tal-artikolu 249 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili li*

wassal għad-deżerzjoni tal-appell tar-rikorrenti iżda anzi ***kienu r-rikorrenti stess li rrinunzjaw għall-proċedura meta għażlu li ma jħallsux il-garanzija mitluba u lanqas biss indenjaw ruħhom jużaw modalitajiet oħra biex tingħata l-garanzija;***

15. *Illi b'konsegwenza ta' dak premess fl-eċċezzjonijiet preċedenti, stante li fit-tielet talba tagħhom ir-rikorrenti jilmentaw mill-ħtieġa li huma jiddepożitaw flus in kawtela tal-appell tagħhom għax ma kinux finanzjarjament kapaċi, huma kien messhom użufruxxew rwieħhom mill-mezzi l-oħra li bihom setgħu kkawtelaw l-appell tagħhom biex jaċċessaw il-Qrati u mhux jinqdew bi proċeduri kostituzzjonali biex jagħmlu dan. Għaldaqstant,* ***ir-rikorrenti naqsu milli jeżawrixxu r-rimedji ordinarji li huma disponibbli għalihom in kwantu t-tielet talba tagħhom;***

Eċċezzjonijiet għat-tielet talba mil-lenti tal-ilment dwar diskriminazzjoni:-

16. *Illi sa fejn it-tielet talba tilmenta li l-ħtieġa tal-kawtela skont l-artikolu 249(1) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili hija diskriminatorja, ir-rikorrenti għandhom jindikaw fuq liema artikolu tal-Liġi qegħdin jibbażaw tali lment u wara li jagħmlu dan, l-esponent qiegħed minn issa jirriżerva id-dritt illi jagħmel eċċezzjonijiet ulterjuri skont il-każ;*

Eċċezzjonijiet għar-raba' talba:-

17. *Illi fl-aħħarnett, jekk permezz tar-raba' talba tagħhom ir-rikorrenti qed jippretendu li din l-Onorabbli Qorti għandha terġa' tagħtihom opportunità jappellaw is-sentenza tal-prim'istanza tat-13 ta' Lulju, 2021 tali talba hija improponibbli. Kif diġà ingħad il-ġudikat huwa l-mera tal-verità fih misjuba* – res judicata pro veritate habetur, *għalhekk huwa ma jafx eċċezzjonijiet u huwa dak li hu sakemm ma jiġix annullat.* ***Huwa inkonċepibbli li sentenza* res judicata *tista' tiġi iddisturbata anke jekk minn din l-Onorabbli Qorti li għandha setgħat kostituzzjonali;***

18. *Illi fl-istess vena anke jekk għall-argument, u dan għall-argument biss, din l-Onorabbli Qorti kellha ssib li saret leżjoni tal-****artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea*** *u/jew tal-****artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni*** *fil-konfront tar-rikorrenti, tali dispożizzjonijiet ma jagħtu l-ebda dritt għall-ftuħ mill-ġdid ta' proċeduri ġudizzjarji* res judicata *anke ta' dawk il-proċeduri li jkunu milquta b'xi leżjoni tad-dritt għal smigħ xieraq ;*

19. *Illi, dejjem sabiex tiġi indirizzata r-raba' talba, jekk ir-rikorrenti qegħdin jippretendu xi forma ta' kumpens, dan qiegħed jiġi debitament kontestat.*

***20.** Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*

Għaldaqstant fid-dawl ta' dawn ir-raġunijiet l-esponent umilment jitlob lil din l-Onorabbli Qorti jogħġobha tiċħad it-talbiet kollha tar-rikorrenti bl-ispejjeż kontra tagħhom."

3. Rat ir-risposta tal-imsejjaħ fil-kawża **l-Avukat Dottor Robert Zammit** [minn issa 'l quddiem 'l-imsejjaħ fil-kawża Zammit'] ippreżentata fid-9 ta' Ġunju, 2022, fejn wieġeb kif ġej:

"Jeccepixxi bir-rispett:-

i. Illi d-domandi attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante li hu fattwuż illi r-rikorrenti jippretendi li qed jsofri minn ksur ta' dritt għall-aċċess għall-ġustizzja u għal smigħ xieraq ai termini tal-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea meta huwa ttenta li jwaqqaf procediment konkjuż ta' subbasta tax-xiri tal-proprjetà Villa Fusina, Triq George Zammit, Attard, u dan skont sentenza kkonfermata fil-Qorti tal-Appell fil-kawża rikors Nru. 386/2018JZM fl-ismijiet Avukat Dottor Robert Zammit vs Pierre Falzon et, deċiża fl-24 ta' Mejju 2018 li kopja tagħha qed tiġi hawn annessa u mmarkata bħala <u>Dokument RZ1</u> fl-ismijiet li caħdet it-talbiet tal-istess Pierre Falzon u martu u uliedu fejn ittentaw jwaqqfu l-iżgumbrament maħruġ kontra tagħhom b'digriet tal-5 ta' April 2018 fl-atti tal-mandat ta' Żgumbrament numru 497/2018 fl-ismijiet 'l-Avukat Dottor Robert Zammit vs Pierre Falzon', fejn il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili laqgħet it-talba tal-Avukat Robert Zammit għall-iżgumbrament tal-esponenti mill-fond 'Villa Fusina', Triq George Zammit b'entratura oħra fi Triq il-Gradilja, Attard; Illi l-proprjetà kient soġġetta għal irkant u l-irkant sar fil-bini tal-Qorti fil-25 ta' Mejju 2017 u l-Avukat Robert Zammit kien l-unika offerrent.

ii. Illi din is-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili ġiet ikkonfermata b'sentenza tal-Qorti tal-Appell tat-13 ta' Lulju 2018, skont <u>Dokument RZ2</u> hawn anness.

iii. Illi l-iskrizzjoni tal-liberazzjoni fir-Registru Pubbliku saret permezz ta' nota ta' iskrizzjoni datata 2 ta' Novembru 2017;

iv. Illi llum il-gurnata l-proprjetà in kwistjoni hija fil-pussess sħiħ tal-kjamat in kawża Robert Zammit u għalhekk kull azzjoni tentata kontra l-Avukat tal-Istat hija res inter alios acta *in konfront tal-istess Robert Zammit, stante illi huwa qed jgodi l-proprjetà minnu akkwistata tramite subbasta u konsegwentement*

mandat ta' żgumbrament debitament deċiż mill-Qorti tal-Appell skont Dokument RZ1*.*

v. *Illi l-azzjoni tar-rikorrenti Peter sive Pierre Falzon et stante li kienux mħollija jiżbankaw ċedola 145/2021, minkejja li kellu maħruġ kontra tiegħu ordni tal-iiffriżar, anke jekk għall-grazzja tal-argument r-rikorrent jippretendi li għandu raġun, abbażi tal-principju* error iudicis error partis*, ma jistax l-intimat jippretendi kumpens, iktar u iktar meta huwa stess qed jammetti illi l-assi tiegħu kienu maqbuda minn ordni ta' iffriżar.*

vi. *Illi għalhekk, l-iżbank tal-kawtela miċħuda minn din il-Qorti diversament preseduta bl-ebda mod ma jagħti drittijiet lir-rikorrenti li jittenta li jintavola appell wara li dan ġie degretat deżert skont* Dokument E *fil-proċess.*

vii. *Illi l-fatt stess li l-appell ġie dikjarat deżert fis-17 ta' Jannar 2022 u kkonfermat mill-Qorti tal-Appell fis-7 ta' Marzu 2022, dokument G fil-proċess, ingħalqu definittivament il-proċeduri li talvolta kellu l-istess rikorrenti stante illi huwa instema' diversi drabi minn dawn il-Qrati, però id-digrieti ta' dawn il-Qrati m'għoġbuhx u jippretendi li għandu via oħra li jitlob ksur tad-dritt għall-aċċess għall-ġustizzja u għal smigħ xieraq meta l-ġustizzja huwa rrikora għaliha imma sfortunatament għalih it-talbiet tiegħu ma ġewx milqugħa. Anke jekk dan għall-grazzja tal-argument sar żbaljatament, il-prinċipju ta'* error iudicis error partis *japplika fil-każ in eżami u r-rikorrenti għandu jibqa' sokkombenti ai termini tal-istess Liġi.*

viii. *Illi għalhekk it-talbiet tar-rikorrenti in konfront tal-istess kjamat in kawża Avukat Dottor Robert Zammit ma jistgħu qatt isibu sostenna stante li huwa mhuwiex l-Istat u huwa l-Istat li jrid jirrispondi għal-lanjanzi kostituzzjonali, kif ġie deċiż diversi drabi minn dawn il-Qrati.*

ix. *Illi dan il-ksur ta' dawn id-drittijiet fundamentali pretiżi mill-istess rikorrent huwa l-Istat li jrid jirrispondi għalihom u l-kjamat in kawża Zammit m'għandu l-ebda* locus standi *in konfront tar-rikorrenti u għandu jiġi lliberat mill-osservanza tal-ġudizzju.*

x. *Illi għall-kjamat in kawża Zammit, il-kwistjoni odjerna hija magħluqa, ix-xiri mis-subbasta konkjuż leġittimament u skont il-Liġi, tant illi l-Qorti tal-Appell ordnat l-iżgumbrament tal-istess intimati mill-fond in kwistjoni, it-taxxa fuq dokumenti tħallset fuq it-trasferiment liberat favur l-istess kjamat in kawża, il-prezz ġie depożitat fir-Reġistru ta' dawn il-Qorti, u l-kredituri tal-istess Falzon ossia Francis u Nicolina Mamo tħallsu tal-krediti dovuti lilhom mill-istess rikorrent, u kwalsiasi bilanċ huwa depozitat, jekk jeżisti, fir-Registru tal-Qorti.*

xi. Salv eccezzjonijiet oħra u bl-ispejjeż."

4. Rat ir-risposta tal-imsejħin fil-kawża **Francis Mamo (K.I. nru. 596553(M)) u Nicolina Mamo (K.I. nru. 246088(M))** [minn issa 'l quddiem 'l-imsejħin fil-kawża Mamo'] ippreżentata fis-17 ta' Ġunju, 2022, fejn wieġbu kif ġej:

"Jesponu bir-rispett :

1. Preliminarjament, it-talba tar-rikorrenti biex din il-Qorti tordna s-sospensjoni tal-effetti tas-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet Peter sive Pierre Falzon et vs Francis Mamo et *(Rik Gur 277/2018) tat-13 ta' Lulju 2021 hija fattwalment u legalment infondata u għandha tiġi miċħuda.*

2. Is-sentenza msemmija għaddiet f'ġudikat wara li r-rikorrenti nfushom naqsu li jsegwu l-proċeduri stabbiliti, u li jużaw il-mezzi disponibbli għalihom, biex jappellaw u jikkontestawha skont il-liġi.

3. F'kull każ, il-miżura provviżorja li qed jitolbu r-rikorrenti ma jista' jkollha ebda effett prattiku, lanqas għall-istess rikorrenti. Is-sentenza li tagħha qegħdin jitolbu s-sospensjoni provviżorja kienet ċaħdet it-talba tar-rikorrenti biex il-Qorti tiddikjara l-bejgħ b'irkant ġudizzjarju tal-fond Villa Fusina, f'Attard, ma jiswiex u għalhekk għandu jitqies bħala null u bla effett. Is-sospensjoni ta' din is-sentenza għalhekk ma tbiddel xejn għaliex il-bejgħ fl-irkant diġà sar u jibqa' validu kif kien qabel is-sentenza u kif baqa' anke wara.

4. Fil-kawża ***Anna Vassallo et vs Avukat tal-Istat*** *(fn. 1 Anna Vassallo vs Avukat tal-Istat : PA (Kost), 24.09.2021.) din il-Qorti, diversament preseduta, spjegat il-prinċipji legali li jirregolaw il-ħruġ tal-ordnijiet ta' miżuri provviżorji kif joħorġu mill-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna u b'riferenza għad-deċiżjonijiet tal-Qorti Ewropea:*

(i) Il-miżuri provviżorji huma maħsuba biex iżommu milli ssir ħsara li ma tissewwiex lil vittma ta' ksur ta' jedd fundamentali b'tali mod li ma jsir xejn li jista' jxejjen jew inaqqas mill-awtorità u l-effikaċja tas-sentenza li tingħata dwar l-istess ilment;

(ii) Biex jista' jingħata rimedju provviżorju, jeħtieġ li min jitolbu, juri li hemm każ 'prima facie' *ta' ksur ta' jedd fundamentali u li n-nuqqas tal-għoti tal-miżura provviżorja sejra ġġib ħsara li ma titreġġax lura;*

(iii) L-għoti ta' provvediment provviżorju f'kawża ta' allegat ksur ta' jedd fundamentali jitlob li jintwerew ċirkostanzi eċċezzjonali li jagħmluh meħtieġ;

(iv) L-għoti tar-rimedju provviżorju ma għandu qatt jingħata b'mod li jippreġudika l-mixi nnifsu tal-proċedura li fiha jintalab.

5. Fil-każ prezenti, ma jirrizulta ebda każ prima facie *ta' ksur ta' jedd fundamentali. Għall-kuntrarju,* prima facie *jirriżulta li r-rikorrenti kellhom disponibbli mezzi ordinarji biex jikkontestaw u jappellaw is-sentenza li qed jitolbu li tigi sospiża, bħalma għandu kull min iħossu aggravat b'sentenza tal-Qorti jew Tribunal ta' Prim Istanza, u kienu l-istess rikorrenti li naqsu li jagħmlu dan.*

*6. Mingħajr preġudizzju, u preliminarjament ukoll, din il-Qorti għandha tirrifjuta li teżerċita s-setgħat tagħha taħt il-Kostituzzjoni ta' Malta, jew l-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea, ai termini tal-proviso tal-**artikolu 46(2)** tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-proviso tal-**artikolu 4(2)** tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea (Kap 319 tal-Ligijiet ta' Malta) billi r-rikorrenti kellhom disponibbli favur tagħhom, mezzi xierqa ta' rimedju għall-ilment li qegħdin jagħmlu f'dawn il-proċeduri.*

7. Ir-rikorrenti kellhom dritt jappellaw mis-sentenza tat-13 ta' Lulju 2021, kif fil-fatt għamlu, u kellhom ukoll il-mezzi biex jipprosegwixxu b'dak l-appell.

L-obbligu li jagħtu garanzija għall-ispejjeż tal-appell, kif jgħidu l-istess rikorrenti, ma joħloqx ostakolu għall-aċċess lill-Qorti, anke tenut kont li l-ammont involut mhuwiex wieħed kbir. F'kull każ, anke jekk verament ir-rikorrenti kellhom diffikultà biex jagħmlu dak il-ħlas, kellhom xorta waħda mezzi legali biex jitolbu li jiġu eżentati minn dak il-ħlas, talba li huma baqgħu ma għamlux.

Ir-rimedju tad-drittijiet fundamentali ma jistax jagħmel tajjeb għan-nuqqas tar-rikorrenti li jużaw tempestivament il-mezzi ordinarji, disponibbli lilhom.

8. Fil-mertu t-talbiet tar-rikorrenti huma infondati fil-fatt u fil-liġi. Ir-rikorrenti jirrikonoxxu li kellhom il-jedd li jappellaw mis-sentenza tat-13 ta' Lulju 2021, tant li effettivament intavolaw l-appell tagħhom regolarment quddiem il-Qorti tal-Appell. Kienu huma stess li naqsu li jipprosegwixxu bl-appell tagħhom billi jagħmlu d-depożitu tal-kawtela, jew jitolbu li jiġu eżentati minn dan il-ħlas għal raġunijiet validi, skont il-liġi.

L-obbligu tal-kawtela għal min jappella huwa għan leġittimu u fih innifsu ma joħloqx ostakolu għall-aċċess quddiem il-Qorti.

L-ammont involut f'dan il-każ anqas ma huwa xi wieħed projbittiv jew li r-rikorrenti ma setgħux raġonevolment ilaħħqu miegħu, jew direttament jew permezz ta' terzi.

Ir-rikorrenti setgħu wkoll jużufruwixxu mill-possibilità li jiġu eżentati mill-ħlas billi jitolbu li jagħtu garanzija tal-ispejjeż tal-appell bil-ġurament fit-termini tal-artikolu 249 tal-Kodici ta' Proċedura Ċivili.

9. Anqas ma huwa l-każ li l-obbligi tal-garanzija tal-ispejjeż tal-appell huwa diskriminatorju.

Il-kawtela hija intiża biex tipproteġi il-jedd tal-ħlas ispejjez tar-Reġistratur tal-Qorti u tad-drittijiet tal-avukat tal-parti l-oħra fil-kawża f'każ ta' eżitu negattiv tal-appell. Kjarament, il-leġislatur ried jassigura li din il-garanzija tkun waħda effettiva, jew bi ħlas ta' flus likwidi jew b'garanzija tajba ta' istituzzjoni finanzjarja. Dan huwa għan leġittimu. Fil-każ tal-Gvern jew istituzzjonijiet finanzjarji eżentati, kjarament ma hemmx bżonn li l-ħlas li jista' jkun dovut wara li jiġi deċiż l-appell ma jsirx. Dawn l-istituzzjonijiet diġà huma regolati b'mod li l-ħlas eventwali diġà għalhekk huwa garantit.

10. Għaldaqstant għar-raġunijiet premessi u dawk kollha li jirriżultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawża, it-talbiet tar-rikorrenti għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra tagħhom."

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Rat in-noti tas-sottomissjonijiet tal-partijiet rispettivi.

Rat il-verbal tal-udjenza tas-26 ta' April, 2023, fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza.

<u>Il-kwistjoni bejn il-partijiet</u>

5. L-azzjoni odjerna tirrigwarda l-kawtela għall-ispejjeż tal-appell li r-rikorrenti kienu ntavolaw mis-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, mogħtija fit-28 ta' Jannar, 2021, fl-ismijiet **Peter sive Pierre Falzon et *vs.* Francis Mamo et** (Rik. nru. 277/2018) u li huma kienu ddepożitaw fir-Reġistru tal-Qorti permezz tal-preżentata ta' ċedola ta' depożitu nru. 145/2021, kif ukoll il-kawtela li huma

kienu obbligati skont il-liġi li jippreżentaw sabiex jikkawtela l-ispejjeż tat-tieni appell li huma xtaqu jagħmlu sussegwenti għal dik is-sentenza mogħtija mill-imsemmija Qorti fil-proċeduri suriferiti. Ir-rikorrenti jispjegaw li huma kienu partijiet fil-kawża Rikors nru. 277/2018, li kienet ġiet deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla, fit-28 ta' Jannar, 2021. Minn din is-sentenza huma kienu sussegwentement appellaw u l-appell tagħhom kien ġie deċiż favurihom mill-Qorti tal-Appell (Superjuri)[1], li filwaqt li ordnat li għandha titħassar is-sentenza tal-ewwel Qorti, bagħtet lura l-atti quddiemha sabiex tkompli bis-smigħ tal-kawża, u ordnat li l-ispejjeż tal-ewwel istanza u ta' dak l-appell għandhom jitħallsu mill-konvenuti. Jirrilevaw li għall-finijiet ta' dak l-appell, huma kienu ppreżentaw ċedola ta' depożitu bin-numru 145/2021[2] rappreżentanti l-kawtela tal-ispejjeż, u li huma kienu ħallsu b'diffikultà konsiderevoli. Jirrilevaw ukoll li huma milquta minn ordni ta' iffriżar, u r-rikorrent huwa detenut fil-Faċilità Korrettiva ta' Kordin. Jgħidu li ġaladarba l-appell kien ġie deċiż favur tagħhom, bl-ispejjeż kontra l-parti l-oħra, huma kellhom id-dritt li jiżbankaw il-flus miċ-ċedola ta' depożitu li kienet saret in kawtela tal-ispejjeż tal-appell. Jispjega li madankollu dan ma setgħux jagħmluh għaliex ma setgħux jippreżentaw lill-uffiċjali tar-Reġistru bit-taxxa li kellha tinħareġ wara li nqatgħet is-sentenza tal-appell imsemmija iktar 'il fuq. Iżda kienet intlaqgħet it-talba tar-Reġistratur Qrati Ċivili u Tribunali sabiex jiżbanka €650 mill-flus depożitati taħt dik iċ-ċedola, u l-iżbank filfatt sar fit-12 ta' Lulju, 2021. Il-Qorti Ċivili, Prim'Awla, kienet sussegwentement iddeċidiet il-kawża fit-13 ta' Lulju, 2021, u huma kienu xtaqu u għadhom jixtiequ jappellaw minn dik is-sentenza, u għal dan il-għan huma

[1] Ara kopja tas-sentenza 'Dok. A' *a fol.* 7.
[2] Ara kopja rċevuta 'Dok. B' *a fol.* 16.

kienu ressqu talba quddiem il-Qorti tal-Appell (Superjuri) sabiex jiġu awtorizzati li jagħmlu użu mill-kawtela suriferita għall-finijiet tat-tieni appell tagħhom.[3] It-talba tagħhom ġiet miċħuda permezz tad-digriet ta' dik il-Qorti tal-1 ta' Diċembru, 2021.[4] Għalhekk permezz ta' digriet ieħor mogħti minn dik il-Qorti fis-17 ta' Jannar, 2022, it-tieni appell tagħhom kien ġie dikjarat deżert, ġaladarba il-kawtela ma kinitx saret fiż-żmien stabbilit mil-liġi.[5] Huma mill-ewwel ippreżentaw rikors quddiem il-Qorti tal-Appell (Superjuri) fit-18 ta' Jannar, 2022, fejn talbu *inter alia* għar-revoka tad-digriet tagħha, u sabiex jiġu awtorizzati jiżbankaw miċ-ċedola msemmija sabiex jiddepożitaw il-flus żbankati bħala kawtela għat-tieni appell tagħhom, jew alternattivament li din tagħmel tajjeb għat-tieni appell tagħhom[6], iżda t-talba tagħhom ġiet miċħuda permezz ta' digriet tas-7 ta' Marzu, 2022.[7] Jikkontendu li dan kollu jikkostitwixxi ksur tad-dritt fundamentali tagħhom għal smigħ xieraq, kif imfisser fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta [minn issa 'l quddiem 'il-Kostituzzjoni'] u fl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali [minn issa 'l quddiem 'il-Konvenzjoni'], li jipprovdu wkoll għad-dritt għall-aċċess għall-ġustizzja. Ir-rikorrenti jissottomettu li l-limitazzjonijiet fuq dan id-dritt m'għandhomx iwasslu sabiex inaqqsu l-aċċess b'tali mod li jikkompromettu d-dritt fl-essenza tiegħu, u dan filwaqt li kull limitazzjoni għandha jkollha għan leġittimu, u tassigura proporzjonalità bejn dak l-għan u l-metodu applikat sabiex jintlaħaq dak il-għan. In sostenn tal-argument tagħhom, huma jagħmlu riferiment għall-*'Guide on Article 6 of the*

[3] Ara kopja 'Dok. D' *a fol.* 22.
[4] Kopja 'Dok C' *a fol.* 21.
[5] Kopja 'Dok. E' *a fol.* 24.
[6] Kopja 'Dok. F' *a fol.* 25.
[7] Kopja 'Dok. G' *a fol.* 28.

European Convention on Human Rights; Right to a fair trial (civil limb)', u jiċċitaw il-para. 100 minnu. Jikkontendu li huwa tassew nuqqas amministrattiv indipendenti mis-setgħa u l-volontà tagħhom, li wassal sabiex naqset milli tinħadem it-taxxa relattiva, u dan ma jistax jiġi meqjus bħala limitazzjoni valida għad-dritt tar-rikorrenti li jappellaw. Ir-rikorrenti jirrilevaw li d-dritt tal-aċċess għandu jkun wieħed prattiku u effettiv, u jagħmlu riferiment għad-deċiżjonijiet tal-Qorti Ewropea in sostenn ta' dan. Jissottomettu li huma għandhom ordni ta' iiffriżar effettiva fil-konfront tagħhom, u diġà kienu sabu diffikultà meta ntavolaw l-ewwel appell tagħhom sabiex jiddepożitaw il-flus għall-kawtela. Jispjegaw li huma ġew imċaħħdin ripetutament mid-dritt tagħhom li jiżbankaw flushom taħt l-ewwel kawtela, għaliex ma kinitx saret it-taxxa wara li ġie deċiż l-appell favurihom. Ir-rikorrenti jsostnu li mhuwiex ċar kif iċ-ċaħda tal-Qorti tal-Appell (Superjuri), fejn din stqarret li *'ma jirriżultax lil din il-Qorti ebda artiklu tal-ligi li jippermetti użu ta' kawtela għal kawtela oħra",* tista' titqies li hija valida u konformi mad-dritt tal-aċċess għall-qrati u mal-prinċipju tal-limitazzjonijiet, u dan fejn ma kien hemm xejn fil-liġi li jipprojbixxi li tintuża kawtela għal oħra, fejn il-flus depożitati taħt l-ewwel kawtela huma kellhom dritt għalihom, ġaladarba huma kienu rebħu l-appell tagħhom. Huma hawnhekk jagħmlu riferiment għas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tat-30 ta' Novembru, 2001, fl-ismijiet **Anthony Frendo *vs.* L-Avukat Ġenerali et**, fejn dik il-Qorti kienet iddeċiddiet li hija nulla d-dispożizzjoni tal-liġi li kienet titlob ħlas ta' parti mit-taxxa in kontestazzjoni bħala depożitu sabiex isir appell quddiem il-Bord tal-Appelli għall-finijiet ta' kontestazzjoni ta' stima, u dan għaliex kienet tikser id-dispożizzjonijiet tas-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u tas-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni. Filwaqt li jagħmlu riferiment għad-deċiżjonijiet tal-Qorti

Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem [hawnhekk 'il-QEDB'], huma jissottomettu li huwa rikonoxxut minn dik il-Qorti li l-kawtela għall-appell ma tiksirx id-dritt tal-aċċess għaliex din għandha għan leġittimu, f'ċirkostanzi partikolari fejn li tiġi miċħuda t-talba għar-rifużjoni tal-ispejjeż tal-Qorti tista' titqies bħala ksur tad-dritt tal-aċċess. Ir-rikorrenti jirrilevaw li ma kien hemm l-ebda ċaħda kategorika u definittiva għat-talba tagħhom għall-iżbank tal-flus taħt il-kawtela ddepożitata fir-Reġistru tal-Qorti, iżda dan fil-fehma tagħhom jikkostitwixxi ksur tad-dritt għall-aċċess, u dan fejn huma kellhom jirrispettaw it-terminu stipulat *ai termini* tas-subartikolu 249(1) tal-Kap. 12. Għalhekk jikkontendu li huma ġew imxekkla mill-aċċess għall-ġustizzja sabiex b'hekk inkiser id-dritt tagħhom għal smigħ xieraq skont l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Jgħidu li minn dan id-dritt joħroġ dritt ieħor, dak tal-parità tal-armi li huwa ntiż sabiex ikun hemm bilanċ xieraq bejn il-partijiet f'kawża. Huma hawnhekk jagħmlu riferiment għal dak li qalet il-QEDB fis-sentenza tagħha **Guigue and SGEN-CFDT *v.* France**. Jikkontendu li l-fatt li entitajiet tal-Gvern, korporazzjonijiet pubbliċi u banek huma eżentati mill-garanzija għall-ispejjeż tal-appell *ai termini* tas-subartikolu 249(4) tal-Kap. 12, jikkostitwixxi diskriminazzjoni, u jxejjen il-prinċipju ta' parità tal-armi. Jammettu li l-QEDB tirrikonoxxi li ċerti entitajiet pubbliċi bħalma huwa l-prosekutur pubbliku, huma responsabbli sabiex jiddefendu l-interess ġenerali, u b'hekk huma soġġetti għal kundizzjonijiet formali differenti u termini differenti għall-preżentata tal-appell, u dan mhux neċessarjament jikser il-prinċipju ta' parità ta' armi, u sakemm l-individwu jibqagħlu użu sinifikanti tar-rimedju a dispożizzjoni tiegħu. Jgħidu li madankollu l-eżenzjoni tmur oltre il-Gvern ta' Malta, u tingħata wkoll lill-Bank Ċentrali u banek oħra liċenzjati skont l-Att dwar il-Kummerċ Bankarju u

‘korporazzjonijiet pubbliċi’, mingħajr ebda limitazzjoni, u li b’hekk kollha jitqiesu bħala difensuri tal-interess pubbliku. Ir-rikorrenti jirrilevaw li is-subartikolu 249(5) tal-Kap. 12 saħansitra jagħti dritt lill-Ministru responsabbli għall-ġustizzja li joffri l-eżenzjoni *‘lil kull kategorija oħra ta’ persuni jew ta’ korpi’*, u dan jissottomettu ma jistax jitqies fl-ambitu tad-deroga tal-prinċipju tal-parità tal-armi li sservi ta’ salvagwardja tal-interess pubbliku. B’hekk jikkontendu li r-rekwiżit ta’ kawtela fil-konfront tagħhom huwa diskriminatorju, u meħud in konsiderazzjoni l-pożizzjoni finanzjarja tagħhom u r-restrizzjonijiet imposti fuqhom, il-kawtela għandha l-effett li xxekkel l-aċċess għall-ġustizzja, bi ksur tad-drittijiet fundamentali tagħhom. Għalhekk huma qegħdin jitolbu lil din il-Qorti sabiex *pendente lite* tordna fl-ewwel lok li l-effetti tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim’Awla, fl-ismijiet **Peter sive Pierre Falzon et vs Francis Mamo et** (Rik. Nru. 277/2018) deċiża fit-13 ta’ Lulju, 2021, għandhom jiġu sospiżi. Jitolbu wkoll sabiex il-Qorti tiddikjara li bl-aġir tal-intimat, huma sofrew u qed isofru ksur tad-dritt tagħhom għall-aċċess għall-ġustizzja u għal smigħ xieraq *ai termini* tas-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u tas-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni, u li l-ħtieġa tal-kawtela skont is-subartikolu 249(1) tal-Kap. 12 hija diskriminatorja u tikser id-dritt tagħhom għall-aċċess għall-ġustizzja u għal smigħ xieraq *ai termini* tas-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u tas-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni. Huma jitolbu lil din il-Qorti wkoll sabiex tagħtihom ir-rimedji kollha li jidhrilha xierqa, sabiex b’hekk ikollhom kumpens għall-ksur li huma sofrew tad-drittijiet fundamentali tagħhom.

6. L-intimat Avukat tal-Istati jeċċepixxi dan li ġej: preliminarjament (a) għandha tiġi msejħa kull persuna li kienet parti fil-proċeduri tar-Rikors nru. 277/2018 stante li d-deċiżjoni ta’ din il-Qorti tolqot direttament id-drittijiet

privati tagħhom; (b) dawn il-persuni għandhom jiġu msejħin fil-kawża wkoll għaliex għalkemm mhux espressament dikjarat fit-talbiet, ir-rimedju li jista' jintalab mill-Qorti permezz tar-raba' talba tar-rikorrenti, jolqot dawk il-proċeduri u/jew is-sentenza stess; dwar l-ewwel talba: (ċ) miżuri provviżorji m'għandhomx ikunu r-regola fejn hemm allegazzjoni ta' ksur tad-drittijiet fundamentali, u fil-każ odjern ma tirriżulta l-ebda kwistjoni urġenti jew tassew straordinarja li tista' tkun ta' theddida fuq il-ħajja jew l-inkolumità fiżika tal-persuna li titlob il-ħruġ ta' miżura provviżorja skont il-ġurisprudenza tal-Qrati kostituzzjonali tagħna; (d) it-talba tar-rikorrenti għas-sospensjoni provviżorja tal-effetti tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla tat-13 ta' Lulju, 2021, tikkostitwixxi tentattiv sabiex jitwaqqaf il-bejgħ li sar fl-atti tas-subbasta nru. 70/12 fl-ismijiet **Francis Mamo u martu Nicolina Mamo *vs.* Pierre Falzon u martu Helen sive Elenita Falzon**, fejn il-bejgħ kien seħħ fil-25 ta' Mejju, 2017, u waqt il-proċeduri 277/2018 qatt ma ntalab u għalhekk qatt ma ngħata xi provvediment tal-Qrati li jissospendi l-bejgħ b'subasta; (e) is-sentenza in kwistjoni hija *res judicata* u tikkostitwixxi *res judicata pro veritate habetur.*

Dwar it-tieni talba: (f) safejn it-tieni talba tar-rikorrenti tolqot "*nuqqas amministrattiv...ċjoé n-nuqqas tal-ħdim tat-taxxa",* huwa mhux leġittimu kuntradittur iżda huwa r-Reġistratur, Qrati Ċivili u Tribunali l-leġittimu kuntradittur għat-talba tar-rikorrenti, u din it-tieni talba ma tistax tintlaqa'; (ġ) barra minn hekk, huwa mhuwiex leġittimu kuntradittur stante dak li jipprovdi l-artikolu 181B tal-Kap. 12, partikolarment is-subartikolu (2) tiegħu, u għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju; (g) din it-talba hija nfondata fil-fatt u fid-dritt stante li ma seħħet l-ebda leżjoni ta' xi dritt protett mis-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni u/jew mis-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni, għaliex ir-

rikorrenti ma setgħux jiżbankaw iċ-ċedola nru. 145/2021 għaliex kienet milquta minn ordni ta' iffriżar; (għ) peress li r-rikorrenti qegħdin jilmentaw minn xi aġir amministrattiv li skont huma kien ta' preġudizzju għalihom, huma kellhom jippreżentaw il-proċeduri appożiti sabiex jimpunjaw id-deċiżjonijiet amministrattivi in kwistjoni, jew sabiex il-flus depożitati taħt iċ-ċedola msemmija ma jintlaqtux mill-ordni tal-iiffriżar, u għaldaqstant huma naqsu milli jeżawrixxu r-rimedji ordinarji disponibbli għalihom.

Dwar it-tielet talba skont l-ilment dwar l-aċċess għall-Qrati: it-talba hija nfondata fil-fatt u fid-dritt għar-raġunijiet li jsegwu: (ħ) il-fatt li r-rikorrenti ntavolaw appell quddiem il-Qorti tal-Appell (Superjuri) fit-13 ta' Lulju, 2021, mis-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, juri li m'hemm xejn x'iżommhom milli jaċċedu għall-Qorti tal-Appell; (h) id-dritt għall-aċċess għall-ġustizzja jista' jkun soġġett għal dispożizzjonijiet proċedurali, u għalhekk il-ħtieġa ta' garanzija għall-ispejjeż, fiha nnifisha ma tistax tiġi kkunsidrata li tikser id-dritt għall-aċċess għall-ġustizzja; (i) hija ġurisprudenza konsistenti u stabbilita fil-Qrati Maltin u anki fil-QEDB, li l-ħtieġa ta' garanzija għall-ispejjeż tikser biss id-dritt għall-aċċess tal-ġustizzja jekk l-ammont tal-garanzija mitlub ikun tant eċċessiv li fattwalment u effettivament ineħħi dak id-dritt, u dan ma jirriżultax hawnhekk għaliex il-liġi Maltija tipprovdi għall-eventwalità li persuna ma jkollhiex il-kapaċità finanzjarja biżżejjed u hawnhekk *(i)* ir-rikorrenti setgħu kkontestaw il-komputazzjoni tal-ammont tal-kawtela jekk dehrilhom li din kienet żbaljata; *(ii)* il-kawtela setgħet saret minn terzi skont id-dispożizzjonijiet tas-subartikolu 249(2) tal-Kap. 12, u hawnhekk il-kawtela ma kinitx waħda qawwija tant li ma setgħetx issir minn terzi; *(iii)* ir-rikorrenti setgħu għamlu garanzija bankarja fl-eventwalità li ma kellhomx flus likwidi, u dan *ai termini* tal-istess subartikolu; u

(iv) ir-rikorrenti setgħu talbu li joffru l-garanzija permezz tal-*cautio juratoria ai termini* tal-artikolu 904 tal-Kap. 12; (ie) ma kienx it-tħaddim tal-artikolu 249 tal-Kap. 12 li ġab id-deżerzjoni tal-appell u kienu saħansitra r-rikorrenti stess li għażlu li ma jħallsux il-garanzija dovuta, filwaqt li naqsu milli jużufruwixxu ruħhom minn alternattivi oħra sabiex tingħata l-garanzija.

Dwar it-tielet talba fir-rigward tal-ilment ta' diskriminazzjoni: (j) ir-rikorrenti għandhom jindikaw fuq liema artikolu tal-liġi huma qegħdin isejsu l-ilment tagħhom, u għalhekk jirriżerva d-dritt li jippreżenta eċċezzjonijiet ulterjuri skont il-każ; dwar ir-raba' talba: (k) jekk permezz ta' din it-talba r-rikorrenti qegħdin jippretendu li l-Qorti għandha tagħtihom l-opportunità li jappellaw is-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, tat-13 ta' Lulju, 2021, din it-talba hija improponibbli stante li *res judicata pro veritate habetur,* u *res judicata* ma tistax tiġi ddisturbata minn din il-Qorti; (l) barra minn hekk jekk il-Qorti ssib ksur tas-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni u tas-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni, dawn ma jagħtu l-ebda dritt sabiex jinstemgħu mill-ġdid il-proċeduri ġudizzjarji *res judicata;* (m) jekk ir-rikorrenti qegħdin jippretendu xi forma ta' kumpens, dan qed jiġi kkontestat; (n) salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

7. L-imsejjaħ fil-kawża Zammit ppreżenta s-segwenti eċċezzjonijiet: (a) it-talbiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt fejn huma ttentaw li jwaqqfu proċeduri ta' subbasta; (b) is-sentenza fl-ismijiet **L-Avukat Dottor Robert Zammit *vs.* Pierre Falzon, Helen Falzon, Gianluca Falzon u Rebecca Falzon** deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla, kienet ġiet ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell fit-13 ta' Lulju, 2018; (ċ) l-iskrizzjoni tal-liberazzjoni saret fir-Reġistru Pubbliku permezz ta' nota tat-2 ta' Novembru, 2017; (d) illum huwa għandu l-

pussess sħiħ tal-proprjetà in kwistjoni, u għalhekk kull azzjoni fil-konfront tal-intimat Avukat tal-Istat hija *res inter alios acta;* (e) ir-rikorrenti ma jistgħux jippretendu kumpens meta r-rikorrent jammetti li l-assi tiegħu kienu ġew maqbuda permezz ta' ordni ta' iffriżar; (f) iċ-ċaħda għall-iżbank tal-kawtela minn Qorti oħra, ma jagħti l-ebda dritt lir-rikorrenti li jittentaw li jintavolaw appell wara li dan ġie degretat deżert; (ġ) meta ġie dikjarat deżert l-appell tar-rikorrenti, b'hekk ingħalqu b'mod definittiv il-proċeduri li huma kellhom; (g) huwa l-Istat li għandu jwieġeb għal-lanjanzi kostituzzjonali tar-rikorrenti, u dan kif deċiż diversi drabi minn dawn il-Qrati; (għ) huwa m'għandu l-ebda *locus standi* fil-konfront tar-rikorrenti u għandu jiġi liberat mill-osseranza tal-ġudizzju; (ħ) il-kwistjoni fil-konfront tiegħu hija magħluqa tant li l-Qorti tal-Appell ordnat l-iżgumbrament tar-rikorrenti mill-fond in kwistjoni, it-taxxa fuq dokumenti tħallset fuq it-trasferiment, il-fond ġie liberat favur tiegħu, il-prezz ġie depożitat fir-Reġistru tal-Qorti, tħallsu l-kredituri tar-rikorrenti, u jekk kien hemm bilanċ, dan jinsab depożitat fir-Reġistru tal-Qorti; (i) salv eċċezzjonijiet ulterjuri u bl-ispejjeż.

8. L-imsejħin fil-kawża Mamo wieġbu kif ġej: (a) it-talba tar-rikorrenti għas-sospensjoni tal-effetti tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, fl-ismijiet **Peter sive Pierre Falzon et *vs.* Francis Mamo et**, hija nfondata fil-fatt u fil-liġi u għandha tiġi miċħuda; (b) is-sentenza msemmija kienet għaddiet in ġudikat wara li r-rikorrenti naqsu milli jipprevalixxu ruħhom mill-mezzi disponibbli għalihom sabiex jappellaw; (ċ) il-miżura provviżorja mitluba mir-rikorrenti ma jista' jkollha l-ebda effett prattiku għaliex il-Qorti Ċivili, Prim'Awla, kienet ċaħdet it-talba tagħhom sabiex tiddikjara l-bejgħ bis-subasta tal-fond ma kienx jiswa; (d) fis-sentenza tagħha fl-ismijiet **Anna Vassallo et *vs.* Avukat tal-Istat**,

din il-Qorti, kif diversament ippreseduta, kienet fissret il-prinċipji legali li jirregolaw il-ħruġ ta' ordnijiet ta' miżuri provviżorji anki permezz ta' riferiment għall-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna u dik tal-QEDB; (e) ma jirriżultax *prima facie* ksur ta' dritt fundamentali u jirriżulta li r-rikorrenti kellhom a dispożizzjoni tagħhom mezzi ordinarji sabiex jikkontestaw is-sentenza in kwistjoni, u huma naqsu milli jagħmlu dan; (f) din il-Qorti għandha tirrifjuta li teżerċita s-setgħat tagħha skont is-subartikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni u tas-subartikolu 4(2) tal-Kap. 319, għaliex ir-rikorrenti kellhom disponibbli għalihom mezzi xierqa ta' rimedju għall-ilment tagħhom; (ġ) ir-rikorrenti kellhom kull dritt jappellaw mis-sentenza in kwistjoni, kif filfatt għamlu, u kellhom il-mezzi sabiex ikomplu b'dak l-appell billi jitolbu eżenzjoni mill-garanzija; (g) fil-mertu, it-talbiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fil-liġi, u r-rikorrenti stess jammettu li huma kienu effettivament appellaw mis-sentenza in kwistjoni, u kienu huma stess li naqsu li jkomplu bil-proċeduri billi m'għamlux il-kawtela, u lanqas talbu sabiex jiġu eżentati minnha *ai termini* tal-artikolu 249 tal-Kap. 12 għal dawk ir-raġunijiet validi skont il-liġi; (għ) l-obbligu tal-garanzija mhuwiex wieħed diskriminatorju, għaliex din hija ntiża sabiex tipproteġi l-jedd tal-ħlas tal-ispejjeż tar-Reġistratur tal-Qorti u tad-drittijiet tal-avukat tal-parti l-oħra f'każ ta' eżitu negattiv; (ħ) għal dawn ir-raġunijiet u dawk li jistgħu jirriżultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawża, it-talbiet tar-rikorrenti għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż.

<u>Provi u riżultanzi</u>

9. Flimkien mar-rikors promotur, ir-rikorrenti ppreżentaw is-segwenti dokumenti: (a) kopja ta' sentenza tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) tas-26 ta' Mejju, 2021, fl-ismijiet **Peter sive Pierre Falzon et *vs.* Francis Mamo et** (Ċit. Nru.

277/18/1JZM)[8]; (b) kopja ta' rċevuta ta' ċedola ta' depożitu nru. 145/2021 tal-20 ta' April, 2021, flimkien mad-dokumenti relatati mal-iżbank li sar mir-Reġistratur Qrati Ċivili u Tribunali fit-12 ta' Lulju, 2021, tas-somma ta' €650[9]; (ċ) kopja ta' digriet tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) fl-atti tar-Rikors nru. 277/2018 fl-ismijiet **Peter sive Pierre Falzon et *vs.* Francis Mamo et** mogħti fl-1 ta' Diċembru, 2021[10]; (d) kopja ta' rikors li sar mir-rikorrenti quddiem il-Qorti tal-Appell (Superjuri) fl-atti tal-proċeduri appena msemmija[11]; (e) kopja ta' digriet tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) fl-atti tal-istess proċeduri fejn l-appell ġie dikjarat deżert fis-17 ta' Jannar, 2022[12]; (f) kopja ta' rikors tar-rikorrenti fl-imsemmija proċeduri tal-appell, fejn saret talba sabiex l-appell tagħhom dikjarat deżert jiġi appuntat mill-ġdid għas-smigħ, u dan filwaqt li jiżbankaw il-flus miċ-ċedola nru. 145/2021, jew alternattivament li l-kawtela magħmula permezz tal-istess ċedola sservi għal dak l-appell[13]; u (ġ) kopja tad-digriet tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) tas-7 ta' Marzu, 2022, fejn l-imsemmija talba tagħhom ġiet miċħuda.[14]

10. Flimkien mar-risposta tiegħu, l-imsejjaħ fil-kawża Zammit ippreżenta kopja tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, tal-24 ta' Mejju, 2018, fl-ismijiet **L-Avukat Dottor Robert Zammit *vs.* Pierre Falzon, Helen Falzon, Gianluca Falzon u Rebecca Falzon** (Rik. nru. 386/2018JZM)[15], u kopja tas-sentenza tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) tat-13 ta' Lulju, 2018, fl-ismijiet **L-Avukat Dottor**

[8] 'Dok. A' *a fol.* 7 *et seq.*
[9] 'Dok. B' *a fol.* 16 sa 20.
[10] 'Dok. C' *a fol.* 21.
[11] 'Dok. D' *a fol.* 22.
[12] 'Dok. E' *a fol.* 24.
[13] 'Dok. F' *a fol.* 25.
[14] 'Dok. G' *a fol.* 28.
[15] 'Dok. RZ1' *a fol.* 48.

Robert Zammit *vs.* Pierre Falzon, Helen Falzon, Gianluca Falzon u Rebecca Falzon (Rik. nru. 386/18JZM).[16]

11. Waqt l-udjenza tal-11 ta' Novembru, 2022, l-intimat Avukat tal-Istat ippreżenta kopja tal-Avviż Nru. 1217 ippubblikat fil-Gazzetta tal-Gvern nru. 19455 tal-21 ta' Lulju, 2015.[17] Waqt l-istess udjenza xehdet **Marvic Farrugia**, Deputat Reġistratur fil-Qrati tal-Ġustizzja, Ċivili u Tribunali, prodotta mill-intimat Avukat tal-Istat.[18] Ix-xhud ikkonfermat li l-Avviż imsemmi jirrigwarda ordni ta' ffriżar fejn huma min-naħa tagħhom jagħmlu riċerka u jgħaddu l-informazzjoni dwar is-sejbien tagħhom lill-Pulizija. Spjegat jekk jirriżultaw flejjes depożitati taħt ċedola, irid jintalab il-permess sabiex jiġu żbankati.

12. Waqt l-udjenza tat-2 ta' Diċembru, 2022, ir-rikorrenti ppreżentaw nota b'kopja ta' sentenza tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) tas-26 ta' Jannar, 2022, fl-ismijiet **Pierre Falzon et *vs.* Anthony Borg** (App. Ċiv. Nru. 795/2013/1/JRM).[19]

13. Permezz ta' nota ppreżentata fir-Reġistru tal-Qorti fis-6 ta' Frar, 2023, l-imsejħin fil-kawża Mamo ppreżentaw kopja legali tal-atti ġudizzjarji rilevanti tal-Appell nru. 795/2013/1.[20]

<u>Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti</u>

14. Il-Qorti ser tgħaddi sabiex tikkunsidra t-talbiet tar-rikorrenti, u anki l-eċċezzjonijiet li qegħdin jiġu mressqa mill-intimat Avukat tal-Istat u mill-imsejħin fil-kawża rispettivament. Tibda b'hekk sabiex tikkunsidra l-eċċezzjoni

[16] 'Dok. RZ2' *a fol.* 68.
[17] 'Dok. SA1' *a fol.* 96.
[18] *A fol.* 100 *et seq.*
[19] *A fol.* 105.
[20] *A fol.* 116 sa 120.

preliminari tal-intimat Avukat tal-Istat li huwa mhuwiex leġittimu kuntradittur f'dawn il-proċeduri *ai termini* tal-artikolu 181B tal-Kap. 12. Il-Qorti tikkunsidra li d-dispożizzjonijiet ta' dan l-artikolu huma ċari u inekwivoċi, u ma jħallux dubju li l-ilmenti tar-rikorrenti kif imfissra, m'għandhomx jitressqu quddiem din il-Qorti fil-konfront tal-intimat Avukat tal-Istat. Tagħraf li llum ġie msejjaħ ukoll fil-kawża r-Reġistratur tal-Qrati Ċivili u Tribunali, li skont is-subartikolu 58(4) tal-Kap. 12 għandu l-funzjoni li jmexxi r-Reġistru partikolari li għalih ġie assenjat mill-Ministru responsabbli għall-ġustizzja, u għalhekk l-ilmenti tar-rikorrenti għandhom jiġu ndirizzati lejh. Għaldaqstant il-Qorti tilqa' din l-eċċezzjoni tal-intimat Avukat tal-Istat, u tiddikjara li huwa mhux leġittimu kuntradittur, u għandu jinħeles mill-osservanza tal-ġudizzju.

15. L-imsejjaħ fil-kawża Zammit permezz tat-tielet eċċezzjoni tiegħu qiegħed jikkontendi li t-talbiet tar-rikorrenti fil-konfront tiegħu ma jistgux isibu sostenn, u għandu jkun l-Istat li jwieġeb għalihom, u dan kif deċiż diversi drabi minn dawn il-Qrati. Għalhekk, permezz tad-disa' eċċezzjoni tiegħu huwa jinsisti li m'għandu l-ebda *locus standi* fil-konfront tar-rikorrenti, u għandu jinħeles mill-osservanza tal-ġudizzju. Iżda l-Qorti tqis li għalkemm huwa minnu li l-imsejjaħ fil-kawża Zammit m'għandux iwieġeb għall-ilmenti tar-rikorrenti miġjuba quddiem din il-Qorti, huwa għandu kull interess li jipparteċipa fil-proċeduri odjerni, għaliex l-eżitu tagħhom ser jolqtuh b'mod jew ieħor. Għaldaqstant il-Qorti ma tikkunsidrax li dawn l-eċċezzjonijiet huma ġustifikati, u tiċħadhom.

16. Permezz tal-ħames eċċezzjoni tagħhom, l-imsejħin fil-kawża Mamo qegħdin jissottomettu li r-rikorrenti kellhom mezzi ordinarji sabiex jikkontestaw u jappellaw is-sentenza, iżda naqsu milli jipprevalixxu ruħhom minnhom. Is-sitt

eċċezzjoni tagħhom tkompli fuq dan l-argument, fejn huma qegħdin jikkontendu li din il-Qorti għandha tiddeklina milli teżerċita s-setgħat tagħha *ai termini* tal-proviso tas-subartikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni u tal-proviso tas-subartikolu 4(2) tal-Kap. 319, għaliex ir-rikorrenti kellhom mezzi xierqa a dispożizzjoni tagħhom sabiex jottjenu rimedju għall-ilment tagħhom. Iżda l-Qorti tirrileva li l-ilment tar-rikorrenti jolqot l-allegat ksur tad-drittijiet fundamentali tagħhom, liema lment jista' biss jiġi kkunsidrat mill-qrati li għandhom kompetenza li jilqgħu lmenti bħal dak odjern. Għaldaqstant il-Qorti tiċħad dawn iż-żewġ eċċezzjonijiet tal-imsejħin fil-kawża Mamo.

17. Fil-mertu, il-Qorti tagħraf li fl-ewwel lok ir-rikorrenti qegħdin jitolbuha sabiex tiddikjara li l-aġir tal-intimat Avukat tal-Istat wassal sabiex huma sofrew u għadhom qegħdin isofru ksur tad-dritt tagħhom għall-aċċess għall-ġustizzja u għal smigħ xieraq kif protett mis-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u s-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni. Iżda l-Qorti tagħraf li dawn id-dispożizzjonijiet ma joffru l-ebda protezzjoni kif qegħdin jippretendu r-rikorrenti. Tgħid li huma qegħdin iqisu li d-dritt għal aċċess għall-Qorti jħaddan ukoll id-dritt għall-appell, iżda l-Qrati tagħna, u anki l-QEDB, b'mod ċar fissru li dan mhux korrett. Għalhekk fis-sentenza tagħha tat-30 ta' Ottubru, 2015, fl-ismijiet **Luigia sive Louise Attard *vs.* L-Onorevoli Prim Ministru u l-Avukat Ġenerali**, il-Qorti Kostituzzjonali qalet:

> *"37. Is-sentenzi tal-qorti ewropea ċitati mill-attriċi huma dwar dritt ta' aċċess għal qorti, mhux dwar dritt ta' aċċess għal istanza ta' appell. Jekk it-Tribunal jagħti garanziji biżżejjed ta' indipendenza u imparzjalità, l-aċċess għal qorti huwa mogħti permezz ta' aċċess għat-Tribunal. La l-Kostituzzjoni u lanqas il-Konvenzjoni (fn. 10 L-art. 2 tas-Seba' Protokoll tal-Konvenzjoni jagħti dritt ta' appell minn sejbien ta' ħtija f'materja kriminali.) ma jagħtu dritt fondamentali għal appell. Li tgħid il-*

> *ġurisprudenza tal-qorti ewpropea hu illi, fejn hemm dritt ta' appell mogħti mil-liġi domestika, it-tribunal fil-grad ta' appell għandu jagħti garanziji ta' smigħ xieraq (fn. 11 Ara e.g. Delcourt v. Il-Belġju, Q.E.D.B. 17 ta' Jannar 1970); dan, iżda, ma jfissirx illi għandu jkun hemm dak id-dritt ta' appell.*
>
> *38. Din il-qorti għalhekk ma taqbilx mal-ewwel qorti illi n-nuqqas ta' dritt ta' appell iwassal għal ksur tal-jedd għal smigħ xieraq."*

18. Għaldaqstant l-ilment tar-rikorrenti ma jistax jitqies li huwa ġustifikat fejn huma qegħdin jippretendu li għandhom dritt fundamentali *ai termini* tad-dispożizzjonijiet tas-subartikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u tas-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni għal appell mis-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla. Madankollu l-Qorti tagħraf li ġaladarba l-liġi tagħna tipprovdi li huma għandhom dritt jintavolaw appell quddiem il-Qorti tal-Appell (Superjuri), tikkunsidra li skont l-insenjament tal-QEDB u anki tal-Qrati Kostituzzjonali tagħna, l-Istat għandu jassikura li l-proċess huwa wieħed li joffri smigħ xieraq.

19. Permezz tat-tielet talba tagħhom, ir-rikorrenti qegħdin jilmentaw minn diskriminazzjoni riżultat tal-ħtieġa tal-kawtela rikjesta mis-subartikolu 249(1) tal-Kap. 12, sabiex b'hekk l-appell tagħhom ikun jiswa. Iktar kmieni fir-rikors tagħhom huma jfissru li d-dispożizzjonijiet tas-subartikolu 249(4) tal-Kap. 12 joħolqu diskriminazzjoni kontrihom meta jeżentaw lill-entitajiet tal-Gvern, korporazzjonijiet pubbliċi u banek mill-ħtieġa li jippreżentaw kawtela għall-ispejjeż. Huma jikkontendu li din l-eżenzjoni twassal sabiex ixxejjen il-prinċipju tal-parità tal-armi. Iżda l-Qorti tirrileva li r-rikorrenti fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom jiddikjaraw li *"...fl-ebda punt ma insinwaw li ma għandux ikun hemm il-preżenza tal-kunċett tal-kawtela meta wieħed jiġi sabiex jintavola appell fil-Qrati nostrana",* u b'hekk il-Qorti tifhem li huma mhumiex qegħdin jattakkaw ir-rekwiżit *per se* tal-kawtela kif stabbilit permezz tad-

dispożizzjonijiet tal-artikolu 249 tal-Kap. 12. Fi kwalunkwe każ, huwa stabbilit li l-Istat għandu kull dritt li jimponi dawk il-kundizzjonijiet li jidhirlu li huma xierqa sabiex isir appell minn sentenza ta' qorti tal-ewwel istanza.

20. Ir-rikorrenti jkomplu jgħidu li l-ilment tagħhom huwa dwar il-mod kif ġiet applikata l-liġi min-naħa tar-Reġistratur u l-Qorti tal-Appell (Superjuri), li huma jsejħu wieħed drakonjan għall-aħħar, b'mod li ġew preġudikati d-drittijiet tagħhom. In sostenn tal-argument tagħhom, huma jagħmlu wkoll riferiment għas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tat-30 ta' Novembru, 2001, fl-ismijiet **Anthony Frendo *vs.* L-Avukat Ġenerali et**, li kienet tittratta l-kwistjoni tad-depożitu meħtieġ li jsir sabiex jiġi ammess appell minn stima tat-taxxa fuq il-valur miżjud quddiem il-Bord tal-Appelli. Iżda l-Qorti hawnhekk tirrileva li r-rikorrenti jammettu li huma jinsabu milquta minn ordni ta' iffriżar, u dan kif evidenti mill-Avviż nru. 1217 li deher fil-Gazetta tal-Gvern tal-21 ta' Lulju, 2015, u li kopja tagħha tinsab *a fol.* 98 tal-atti. Dan il-fatt waħdu, tgħid il-Qorti, għandu l-effett li jġib fix-xejn l-ilment tagħhom dwar l-applikazzjoni tal-liġi li tirrikjedi l-kawtela tal-ispejjeż bħala kundizzjoni sabiex jiġi ammess l-appell tagħhom. Tikkunsidra li ġaladarba jirriżulta li r-rikorrenti qegħdin taħt l-effetti ta' ordni ta' iffriżar maħruġa fil-konfront tagħhom b'digriet tat-13 ta' Lulju, 2015, mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Struttorja, ir-Reġistratur huwa prekluż milli jirrilaxxja kwalunkwe flejjes miżmumin għandu u li jappartjenu lir-rikorrenti, jew li saħansitra jittrasferihom għal fuq kawtela oħra. Dan sakemm ma jkollux ordni mill-Qorti sabiex jagħmel mod ieħor, għaliex skont l-artikolu 5 tal-Kap. 373 ir-rikorrenti għandhom kull dritt li jintavolaw rikjesta quddiem dik il-Qorti li tkun għamlet l-ordni sabiex tvarja l-imsemmija ordni ta' iffriżar. Għalhekk ukoll, jekk il-Qorti għandha tikkunsidra li r-rikorrenti għandhom id-dritt li jiżbankaw il-flus

depożitati taħt dik iċ-ċedola jew li jagħmlu użu minnhom mod ieħor, huma kienu inibiti milli jagħmlu dan minħabba l-effetti tal-ordni ta' iffriżar maħruġa fil-konfront tagħhom mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Struttorja, miżura li ttieħdet skont il-liġi. Tqis ukoll li r-rikorrenti kellhom kull opportunità li jitolbu lill-Qorti tal-Appell (Superjuri) sabiex tammettihom għall-benefiċċju tal-garanzija bil-ġurament *ai termini* tal-artikolu 904 tal-Kap. 12, kif jirriżulta li huma kienu għamlu fir-rigward tal-appell tagħhom fl-ismijiet **Pierre Falzon et *vs.* Anthony Borg** (App. Sup. 795/2013/1)[21], iżda għal xi raġuni naqsu milli jagħmlu dan hawnhekk.

21. Dan iwassal lill-Qorti sabiex tikkunsidra l-ilment ta' diskriminazzjoni fil-konfront tal-garanzija rikjesta mil-liġi għall-fini tal-ammissjoni tal-appell quddiem il-Qorti tal-Appelli (Superjuri). Kif diġà ngħad, huwa aċċettat li l-Istat għandu kull dritt li jistabbilixxi ċerti kundizzjonijiet għall-fini ta' appell minn sentenza ta' qorti tal-ewwel istanza, u waħda minnhom tirriżulta hawnhekk li hija proprju l-ħtieġa tal-kawtela min-naħa tal-appellant sakemm dan ma jkunx il-Gvern jew xi koporazzjoni pubblika jew xi bank li jkun qiegħed jagħmel l-appell. Il-Qorti tagħraf li l-għan tal-garanzija tal-ispejjeż hija ntiża sabiex tipproteġi l-interessi tal-imsejjaħ fil-kawża r-Reġistratur, u anki dawk tal-parti appellata, sabiex b'hekk jiġi assikurat il-ħlas tal-ispejjeż tal-proċedura. Tagħraf ukoll li mil-lat ta' likwidità ta' fondi, il-possibilità li l-partijiet eżenti mid-dispożizzjonijiet tas-subartikolu 249(4) tal-Kap. 12 jistgħu jippreżentaw xi riskju fir-rigward ta' ħlas tal-ispejjeż tal-appell, hija remota ferm, u għalhekk ġustament il-leġislatur ikkunsidra li dawn għandhom jiġu eżentati mill-obbligu

[21] Ara kopja tal-atti ġudizzjarji rilevanti a *fol.* 116 *et seq.*

tal-kawtela. Fil-fehma tal-Qorti għalhekk, din l-eżenzjoni ma tista' tippreżenta l-ebda diskriminazzjoni u l-ebda nuqqas ta' parità ta' armi, għaliex hija msejsa fuq kunsiderazzjonijiet reali finanzjarji, u saħansitra fl-interess pubbliku.

22. Dwar l-ewwel talba tar-rikorrenti għas-sospensjoni *pendente lite* tal-effetti tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, kienet ġiet milqugħa provviżorjament minn din il-Qorti waqt l-udjenza tat-13 ta' Mejju, 2022. Iżda huwa ċar minn dak kollu li l-Qorti appena kkunsidrat, li m'hemm l-ebda lok għas-sospensjoni tas-sentenza in kwistjoni.

Decide

Għar-raġunijiet premessi l-Qorti tiddeċiedi billi (a) tilqa' s-sitt u s-seba' eċċezzjoni tal-intimat Avukat tal-Istat, billi tiddikjara li huwa mhuwiex leġittimu kuntradittur, u għaldaqstant teħilsu mill-osservanza tal-ġudizzju; (b) tiċħad it-tmien u d-disa' eċċezzjoni tal-imsejjaħ fil-kawża Zammit, u tilqa' l-kumplament tal-eċċezzjonijiet tiegħu; (ċ) tastjeni milli tikkunsidra l-ewwel erba' eċċezzjonijiet tal-imsejħin fil-kawża Mamo stante l-ordni għas-sospensjoni rikjesta *pendente lite* li kienet ingħatat minn din il-Qorti fit-13 ta' Mejju, 2022, tiċħad il-ħames u s-sitt eċċezzjoni tagħhom, u tilqa' l-kumplament tal-eċċezzjonijiet tagħhom; (d) Tiċħad it-tieni, it-tielet u r-raba' talba tar-rikorrenti, filwaqt li tirrevoka *contrario imperio* id-digriet tagħha tat-13 ta' Mejju, 2022 għas-sospensjoni *pendente lite* tal-effetti tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, fl-ismijiet Peter sive Pierre Falzon et *vs.* Francis Mamo et (Rik. Ġur. Nru. 277/2018) tat-13 ta' Lulju, 2021.

Bl-ispejjeż kollha tal-proċedura odjerna kontra r-rikorrenti.

Moqrija.

Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef

Rosemarie Calleja
Deputat Reġistratur